

ИЗТОКЪ

СЕДМИЧНИКЪ ЗА ОБЩЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ и ЛИТЕРАТУРА
УРЕЖДА РЕДАКЦИОНЕНЪ КОМИТЕТЪ

АБОНАМЕНТЪ ЗА БЪЛГАРИЯ:

За година 100 лв.
За 6 м-ци 55 лв.

АБОНАМЕНТЪ ЗА ЧУЖБИНА:

За година 150 лв.
За 6 м-ци 80 лв.

За учащи 80 и 40 лв.
ЕДИНЪ БРОЙ 3 ЛЕВА

Всичко се изпраща до: Редакцията
на в. Изтокъ. ул. М.-Луиза, 45, София

Година I

28 Ноември 1925 година

Брой 7

СЪДЪРЖА: Вѣра въ България — Р. Х. Маркъмъ; Оливия Шрайнеръ; „Сждба“ отъ И. Стубель — Д-ръ К. Гължбовъ; Ловеца — Оливия Шрайнеръ; Втората наша природа — Д-ръ В. Ив. Неновъ; Театрална действителност — Св. Камбуровъ Фуренъ; Една важна работа — Бай Марко; и пр.

Р. Х. МАРКЪМЪ

Вѣра въ България

Ето какви сж били българскитѣ учители преди нѣколко години, споредъ думитѣ на единъ инспекторъ.

„Заедно съ ученицитѣ, заварихъ учителкитѣ въ такава неспретностъ, щото повечето си представлявахъ, че множество момичета бѣха събрани въ нѣкоя къща на седѣнка, отколкото въ девическо училище. Ученицитѣ наседали на поדותѣ, шиеха и плетеха безполезни нѣща, които не ще хванатъ нито разноскитѣ на родителитѣ, нито труда на ученицитѣ... Настоятели, кметове селяни, учители ужасно хладнокръвни апатични. Учителитѣ въ нѣкое село върши работата и на писаръ и на клисаръ: той мете черквата прави свещи и пр. Главното му занятие, пързата му задача се явява като второстепенно задължение... Рѣдко се среща учителъ да е на мѣстото си. Мога положително да кажа, че $\frac{9}{10}$ отъ учителитѣ едвамъ могатъ да се нарекатъ грамотни; онова което четатъ, сами не разумѣватъ; онова, което пишатъ сами не могатъ да прочетатъ; три реда правилно не могатъ да напишатъ. По голѣмата частъ отъ учителитѣ на софийското учебно окръжие нѣматъ толкова знания, колкото единъ срѣденъ ученикъ отъ II отдѣление на софийското народно училище“. Това бѣ само преди 40 год.

Тия данни сж взети отъ официалното издание на министерството на просвѣтата, и следователно могатъ да се приематъ за вѣрни. Тѣ разкриватъ едно плачевно положение, но въ сждщото време ни даватъ причини за силна вѣра и за голѣмо насърчение. Много ясно ни показватъ жизнеспособността на българското племе, неговитѣ заложби, неговия мощенъ устремъ къмъ напредъкъ. Преди 40 години повечето отъ българскитѣ учители били полуграмотни, и цѣлото учебно дѣло растроено. Днесъ имаме стотици отлични училищни здания и хиляди превъзходни учители. Имамъ голѣма педагогическа литература, доста сполучлива училищна система, и задоволителна ученическа книжнина. Общо казано въ просвѣтно отношение България е надминала всичкитѣ си съсѣди.

Необходимо е въ този моментъ на народно бедствие и унилоостъ да помнимъ тия подвизи на българското племе. Нужно е да се издигаме надъ трескавитѣ борби на единъ болезненъ мигъ. Отъ възвишено мѣсто и съ спокоенъ духъ да разгледаме историята на българскитѣ постижения, за да видимъ че въпреки всички поражения и оскърбления народътъ е напредналъ въ всѣка област, по бързо отъ много други племена и се е оказалъ способенъ да твори истински и трайни ценности.

Нека помнимъ че този черенъ моментъ е преходенъ. Долината презъ която минаваме, е тѣсна; скоро ще излѣземъ отъ нея и почнемъ още единъ пътъ да вървимъ къмъ височинитѣ. Дълбока лична скръбъ, голѣми лишения, болезнени ограничения, осуетени блѣнове сж загъмнили нашето зрѣние и ни покрили съ

дрезгавина. Струва ни се че България е била вѣчно и ще бжде вѣчно въ долината на външно и вътрешно поражение.

Но не е така. България е имала много свѣтли дни на творчество и тържества. Други свѣтли дни на още по-голѣми подвизи настѣпватъ. Вдигнете наведенитѣ си глави, изправете превититѣ си гърбове, отдалечете се съ благоговение отъ гробоветѣ на вашитѣ убити, отъ паметницитѣ на вашитѣ поражения, отъ болнитѣ легла на вашитѣ несбжднати блѣнове, та погледнете на далечъ и на високо и ще видите, че Ви чакатъ хубави дни.

България въ половинъ вѣкъ е преживѣла две епохи. Отъ 1872 до 1912 г. бѣ периодъ на народно просвѣщаване и напредъкъ, на градене училища, желѣзопѣтни линии и болници, и въвеждане нови земледѣлски методи. Презъ този периодъ името на България се прѣчу и подвизитѣ ѝ станаха всеизвестни.

Подиръ това последва периодъ на война, поражение и размирици, едно време на неизползвани подвизи и изхабена енергия, периодъ на вътрешна вражда, на братоубийствени стълкновения въ които пролетарията селянитѣ и интелгенцията бѣха все поражени.

Сега този периодъ се е призършилъ. 25-та година ще му бжде края, и нова ера ще започне, най-славната и щастлива въ новата българска история. Освоболенъ сме вече отъ много суетни измами разбрали сме вече що е истинско и що е лжливо; и като последствие отъ минали уроци всички ще почнемъ по-усърдно да сътрудничимъ за общото добро.

Въ новата утрешна епоха ще има силно, самостоятелно пролетарско движение, което всепомѣстно и неуморно ще работи за материалното и просвѣтно издигане на трудящитѣ се, но въ рамкитѣ на законността, понеже който излиза отъ тѣзи рамки разваля собственото си дѣло. Ще има и всемоощенъ селски съюзъ, който ще води българското многомилионно селячество къмъ велико обществено и лично творчество, къмъ единъ много по-високъ културенъ и материаленъ уровень. Сждо и артисти и художници, писатели и учени, поети и професори, вдъхновени отъ горещото желание да създадатъ голѣми ценности за цѣлия народъ, а особено за най-нуждающитѣ се, ще могатъ свободно да работятъ, незаплашвани отъ революции, нито обезпокоявани отъ цепеници.

Въ новия периодъ, който сега настѣпва, всѣка обществена група смѣло ще работи за своето собствено издигане, но съ огледъ къмъ народното благо и съ средства които допринасятъ за културния и духовенъ напредъкъ.

Враждуящитѣ помежду си групи, ще си прощаватъ една на друга, водителитѣ които сж привлекли народното недоволство ще отстъпятъ, нови вождове ще дойдатъ безъ революционни бесилки, безъ цепеници и безъ сжзаклятия и въ общъ подемъ ще създадемъ новъ день за България.

ОЛИВИЯ ШРАЙНЕРЪ

Всѣка епоха и всѣки вѣкъ си иматъ свой образъ, който се изразява въ личности или изобретения.

Втората половина на 19 вѣкъ е означена съ възтания на потиснати народи, съ войни, съ борби за политическа свобода и дейци за свободната мисль като Мацини, Гарибалди, Кавуръ, Абрахамъ Линколнъ, Ламене, Ренанъ, Бакунинъ, Маркъс Енгелсъ и пр.

Тази епоха е родила и Оливия Шрайнеръ дъщеря на единъ скроменъ презвитерианскъ пасторъ мисионеръ въ една английска колония въ Южна Африка.

Отъ описанието на живота ѝ което нейниятъ мъжъ е издалъ следъ смъртта ѝ (1920 г.) се вижда, че тя е била още като малка силно чувствително момиче, съ извънредно развито въображение; тя обичала да съчинява приказки и да мечтае средъ тропическата природа, или да наблюдава живота на туземцитѣ Кафри и Хотентоти. Това е било основата за написания по късно романъ — шедьовъръ *История на единъ африкански шфликъ*.

Макаръ и родена въ едно семейство известно съ страшно и тѣсногърдо набожничество, между 11 сестри и братя, всички слѣпи върещи, тя засвидетелствувала рано чудновата индивидуалностъ, самостоятелностъ и борчески духъ.

Нейното желание да разгледа хората и свѣта съ собствения си умъ, да си има свое мнение даже и върху такива свети въпроси като Библията и религията, ужасявали семейството ѝ. Презрението и преследванията на сестритѣ и достигнали такива размѣри, че огорчили и отровили цѣлиятъ и животъ ѝ я довели до отчаяние. Такива случаи не сж редко гдето въ една редица отъ семейства на корави пуритани, се предава по законитѣ на атавизма отъ баща на синъ не обекта на вѣрата, а усиленъ заложби за безпристрастно разглеждане на религиознитѣ и човѣшки истини и тѣй потомца на дългъ родъ отъ проповѣдници може да се яви безвѣрникъ, революционеръ, новаторъ.

СКОРО Оливия Шрайнеръ бива принудена да напусне семейството си и да постѣпи като гувернантка въ заможни фамилии на колонисти. Тамъ тя започва да преценява на ново всички вѣрвания и догми, самовъзпитава се като чете Спенсеръ Дарвинъ, Гюте, Емерсонъ, Милъ. Отъ дневницитѣ ѝ личи, че тя е чела съ жадностъ и всѣка друга книга, която и попадала подъ ржка, вдълбчавала се въ постоянни размисления върху начина да се извоюва свобода за потиснатитѣ, събирала материалъ за романитѣ си и успѣла да спести и малко пари.

Нейното ясно и прямо мнение по религиозни въпроси и искреността ѝ и коствали мѣстото при семейството въ което служила и тя замиснала за Англия.

Тамъ тя намира съ голѣма мъжа издатель за първия си романъ и се запознава съ известни писатели въ онова време, които я насърчаватъ помагатъ ѝ и въ късо време, тя са-

мата става известна личностъ и като голѣма писателка се връща въ Трансвалъ.

ПО свидетелството на тѣзи, които сж я познавали, тя е била къса жена съ чувствителна душа, буенъ темпераментъ, удряла е съ юмруци по масата, когато говорила, движила се е изъ стаята съ Наполеоновска походка.

Крайно пъргава натура, пълна съ изобиленъ умственъ жаръ, всѣки нейнъ жестъ показвалъ смѣлостъ, безгранична вѣра въ себе си и готовностъ да устои на всички нападения на противника си.

Други нейни известни трудове сж „Мечти“, „Отъ човѣкъ до човѣкъ“, „Жената и труда“.

ПО ОТНОШЕНИЕ на вѣрата Оливия Шрайнеръ е по скоро Будистка отколкото християнка. Учението на Христа и се вижда тѣсно понеже засѣга само човѣка въ илосърдието си и не обема и обяснява както великитѣ източни религии всички твари, цѣлата вселена.

По единъ духовникъ тя пише: „Свѣта е Единъ и Живъ.“

Раждане и смъртъ сж за нея само преходни етапи въ живота на всички твари и нѣща, които живѣятъ безконечно.

ОЛИВИЯ ШРАЙНЕРЪ е сждо една отъ най-раннитѣ пионерки въ борбата за освобождение на жената отъ всѣкаквъ родъ потисничество, ревностна участница въ развоая на всички икономически и политически въпроси.

Въ вѣкътъ когато хората се събуждатъ отъ нѣкаквъ религиозенъ сънъ и започватъ да се питатъ: нима предразсждцитѣ и черковнитѣ заблуждения сж свети и човѣкъ трѣбва да пѣшка вѣчно подъ тиранията на безумни традиции и попско невежество, когато предъ прага на XX вѣкъ движението за свобода на човѣка и свобода на мисльта взима най-острия си изразъ, Оливия Шрайнеръ, тази чудна жена, прозира ролята която жената има да играе въ развитието на човѣчеството и дава мощно и беззаветно своята данъ на всички освободителни движения.

Заблуждението, че е възможно чрезъ насилие да се урежда живота на хората е особено вредително, защото то преминава отъ родъ на родъ. Хората, които сж израстнали въ насилническа уредба, не се питатъ вече, нужно ли е и добро ли е да принуждаватъ хората съ сила, а твърдо вѣрватъ, че хората не могатъ да живѣятъ безъ насилие.

Л. Н. Толстой

„Сждба“ отъ И. Стубель

Йорданъ Бакаловъ — Стубель, единъ отъ главнитѣ сътрудници на сп. Златорогъ, е издалъ въ отдѣлна сбирка, озаглавена „Сждба“, двадесетъ и осемъ стихотворни кжса. Той е безспорно даровитъ поетъ, за когото се хранятъ надежди, и по тази причина азъ ще почна тукъ най-напървъ съ хубавото, което намирамъ въ неговата сбирка. Това сж: стихотворенията „Дете“, „Къмъ небето“ и „Самоубийство“.

Дете. Пакостнитѣ устни на детето дхуватъ бѣлото глухарче и то се пониса нагоре. Вечерта пада кротко надъ насъ, въ тихата ливада ангелчета го залюляватъ въ люлка отъ злато. Обзето отъ странна приказка то чува старата гора да му нашепва нѣщо, вижда до себе си своята мъничка сестра, слѣзла отъ небето. Тя му говори: Ти си днеска много уморено, но да знаешъ колко много пеперуди има тамъ, би дошло съ мене. А то гледа и не знае насънѣ ли е или наявѣ, въ снѣжни дрехи блестя, играе си съ своята малка сестричка и лети въ слънчеви люлки нагоре. Въ хубавъ снъ заспало, челото му покрива сега блѣденъ цвѣтъ и огрѣлата вечерница му открива пжтя къмъ небето.

Къмъ небето. Гължбитъ отлетѣха рано и попилѣха цвѣтъ отъ липата; оттогазъ братчето ми не стана вече — дигна кротко погледъ и заспа. Когато свалиха тъмната икона, за да светятъ чешмирената вода, Божията майка отъ небето гледаше като зорницата сутринъ рано. Че на четвърта срѣда, срѣдъ бо-силекъ, ще огрѣе надъ него бѣлъ пожаръ и ще цѣфне въ блѣдната му усгна златото на Райския ключарь...

Не зная дали бива да се разплитатъ тѣхъ стихотворения, но азъ направихъ това, за да се види, че тия две работи сж хубави и независими отъ оная чаръ, който имъ придаватъ ритъмътъ и римата. Хубостта имъ се крие преди всичко въ поетичната значителностъ на образитѣ и произшествността, че после въ ритма и римата.

Поетичната значителностъ е първоосновната, върху която гради истинското творчество. Поетътъ не изживѣва нѣщата на действителността: образи и произшествия въ оная строй, въ който ни ги поднася после като художествени творби. Преди да бждатъ свързани като единство, тѣ сж предметъ на едно изживѣване, въ което не взима никакво участие художествената идея. Това е първичниятъ моментъ въ творческия процесъ, когато нѣщата на действителността биватъ изживѣвани само въ тѣхната поетична значителностъ, тѣ както изживѣва всѣки единъ хубавъ пейзажъ, едно красиво лице, една цѣфнала лилия. Следъ това изживѣване въ творческия процесъ се намѣсва вече художествената идея — настъпва вторичния моментъ. Поетътъ изживѣва нѣщата на действителността, съ огледъ на оная строй, въ който чувствава нужда

да ги подчини като художествени творби, превъзплащава ги съ възбуждението си, създава нови, твори идеални съотношения — завлича реалното въ трансценденталния свѣтъ на изкуството, който си има своя хармония, своя красота. Намѣсата на художествената идея и нейния послушникъ възбуждението представя най-важниятъ моментъ въ мистериата на творческия процесъ.

Въ посоченитѣ двѣ стихотворения на Бакаловъ—Стубель има не само поетична значителностъ на нѣщата изъ действителността, но и това завличане на реалното въ трансценденталния свѣтъ на изкуството.

Поетичната значителностъ се подава толкозъ малко на опредѣление отъ страна на разлагачия разсждкъ, колкото и висшата хармония и красота. И едното и другото могатъ да бждатъ само изживѣни отъ четеца. Да оставимъ затова конкретнитѣ посочвания на страна, толкозъ повече, че тѣ биха ни отвели въ единъ твърде школки разборъ на стихотворенията. Нека отбѣлжимъ само, че първото отъ двѣтѣ стихотворения действително толкозъ съ поетичната значителностъ на нѣщата изъ действителността, колкото и висшата хармония и красота. Въ второто напротивъ — особено накрая — наддѣлява въздействието чрезъ завличането на реалното въ трансценденталния свѣтъ на изкуството и затова то е по-хубаво отъ първото.

По-хубаво и отъ първото и отъ второто е стихотворението „Самоубийство“ — пакъ по сждача причина. Нѣмаме почти никакво въздействие чрезъ поетичната значителностъ на нѣщата изъ действителността. Художествената идея е превъзплавила напълно реалността въ идеалностъ. И затова тя, затворената въ портрета, навѣва цвѣтъ отъ бѣлата стена. И за това листоleta гледа странно. И затова слънцето цвѣти, слѣдъ като е отразило едно петно отъ кръвъ по коридора, за да издигне акта на самоубийството до значението на една космична мистерия.

Какво да кажемъ обаче за останалото въ сбирката на Й. Бакаловъ — Стубель? Трѣбва да се съжалява, че тѣ сж напечатани тѣхъ прибързано. Въ тѣхъ ще намѣритѣ не малко мѣста, които говорятъ, че поетътъ има усетъ за поетичната значителностъ на нѣщата изъ действителностъ, че той не е чуждъ освенъ това на стремежа да завлича реалното въ трансценденталния свѣтъ на изкуството, но по много причини тѣ сж незрѣли работи.

Твърде често поетътъ пише безъ да е преживѣлъ действително нѣщо. Такъвъ е случаятъ въ безличното стихотворение „Отдавна“. На нѣщата бива придавана една пресилена мислосзначителностъ, която сѣкашъ ще се разрони въ Богъ знае какви откровения, но ето стихотворението свършва съ повторение на казаното въ начало, и ти се намиращъ въ положението на човѣкъ въ

тъмно, който стъпва напразно, очакващъ още стѣпала по стѣпалата.

Сждиятъ тонъ на фалшива многозначителностъ те присрѣща и отъ стихотворението „Сбогомъ“. И тукъ четешъ въ очакване значителното да ти се каже, ако не въ тая, въ другата строфа — но и тукъ сждото стѣпване напразно.

Такива сж най-сетне и стихотворенията „Братя“ и „Златната рѣка“, Почватъ като легенда или приказка, а не сж нито едното, нито другото, защото имъ липсва фабулностъ — и защото свършватъ преди още да сж почнали, безъ да сж завладели съ нѣщо възбуждението ни.

Не ми се нравятъ такива стихове — въ тѣхъ за архитектурника не може и дума да става, защото приличатъ на кжщи безъ стрѣхи. Въмѣсто да засводи цѣлото въ духа на казаното вече, и. Бакаловъ Стубель оставя открити малкитѣ си кжшурки, за да вали свободно дждѣтъ въ тѣхъ, или пъкъ имъ туря провизорния покривъ на единъ долнокачественъ маниеризъмъ, какъвто е повтарянето на начални строфи и отдѣлни стихове. Това повтаряне е продиктувано и отъ детска влюбеностъ въ сполучливо казаното. Такъвъ е случаятъ въ „Пробуждане“, гдѣто съ безразсждното повтаряне на хубавия образъ: „Тѣ ще дойдатъ, мойтѣ братя силини, — деветъ бури, трѣгнаха на пжтъ“ първото впечатление бива не засилено, а отслабено.

Могатъ да се кажатъ не една и двѣ лоши думи и за останалитѣ стихотворения на сбирката, но ние ще се задоволимъ само съ отбѣлжането на нѣкои по-сждствени недостатѣци. Поетътъ пише много често на приумица — съчинява, водимъ наистина отъ една силна воля за красота, но ненапжтвавъ отъ достатъчна вкусова култура: „и ти цѣфтишъ надъ пропасти и *крѣвъ*“, и съ твоята кръвъ и *вѣчностъ* ме стопли“, „обковани въ *пламѣкъ* и броня“, „а ржцетѣ *зинали* и *жадни*“. Това сж все приумици, произволни съчетания зарадъ празната многозначителностъ. Приумици на лошъ вкусъ сж по-нататѣкъ изразитѣ „*безплътна* като грѣхъ“, „*цѣфналия* вази“, надъ които четецътъ се спира съ въпроса: „Може ли тѣхъ да се каже?“ — защото го обождаватъ въ очитѣ. Приумица на лошъ вкусъ е най-сетне и конфузниятъ образъ: „Като крило на прилепъ, черни върши окитиха душата ми съ вѣнци“.

Понѣкога поетътъ пише дори безъ да се вмисля въ логичността на писаното. „И звѣниятъ *уморени* копита, и пилѣятъ искри отъ злато“. Това е като образъ хубавъ, но противоречивъ: Пита се какъ могатъ да се движатъ тѣхъ бързо „уморени копита“, че да „пилѣятъ“ искри отъ злато. Щомъ сж „уморени“, копитата се движатъ бавно и следователно не могатъ да пилѣятъ искри отъ злато — „Браздѣтъ надъ тебъ копита“. Това вече не е нито хубаво, нито логично.

ОЛИВИЯ ШРАЙНЕРЪ

Ловеца

Въ известна долина имало ловець. День следъ день той отивалъ да лови диви патици въ горитѣ. Случило се веднажъ той да стои при брѣга на голѣмо езеро. Като чакалъ всредъ трѣстикитѣ, една огромна сѣнка паднала върху него и той видѣлъ отражението ѝ въ водата. Той погледналъ на горе, къмъ небето. Но предметътъ билъ изчезналъ. Тогава едно горещо желание го обхванало да види още единъ пжтъ отражението въ водата, та цѣлъ день чакалъ и бдѣлъ, но нощта насгжпила безъ да се върне то. Подиръ това той си отишелъ съ празна торба, мраченъ и мъчеливъ. Другаритѣ му го обиколили и попитали какво му е, но нищо не имъ било отговорено. Той седѣлъ самъ, вдѣлбоченъ въ мислитѣ си.

Въ това време се появилъ приятеля му, комуто той казалъ: „Днесъ видѣхъ нѣщо което другъ пжтъ очитѣ ми не сж никога виждали — огромна бѣла патица, съ сребърни, разперени крила, която плуваше въ безкрайния лазуръ. И сега ми сж струва че буенъ огънь гори въ гърдитѣ ми. Това бѣ само едно сияние, едно свѣтло трептение, едно отражение по водата: но сега нищо на свѣта не желая повече отколкото да го задържа.“

Приятельтъ му се изсмѣлъ: „Това е било само лжчъ играещъ по водата или

пкъ сѣнката на собствената ти глава. Утре ще я забравишъ“.

Но утре, и утре и утре, ловецьтъ ходилъ самичкъ. Търсилъ въ горитѣ и планинитѣ, по езерата и всредъ кръстопжтищата, но неможалъ да я намѣри. Престаналъ да стрѣля дивитѣ патици. Защо му сж тѣ?

„Що му е?“ Попитали неговитѣ другари.

„Полудѣлъ е!“ Отговорили едни.

„Не, той е още по-зле“, обадилъ се другъ; той иска да види туй, що никой отъ насъ не е видѣлъ и тѣхъ да направи чудо“.

„Хайде да не дружимъ вече съ него“ казали всички. Така ловецьтъ останалъ самъ.

Една нощъ когато се скиталъ въ тъмнината плачещъ съ болно сърце, единъ старецъ застаналъ предъ него, по-величественъ и високъ отъ човѣшкитѣ синове.

„Кой сте Вие“, попиталъ ловецьтъ.

„Азъ съмъ мъдростта“, отговорилъ старецътъ, но нѣкои не викатъ „познавания“. Презъ цѣлия си животъ съмъ расѣлъ въ тия долини, но никой неможе да ме види докато не понесе доста скръбъ. Очитѣ които искатъ да ме видятъ трѣбва да се миятъ съ сълзи; азъ говоря на човѣка съразмѣрно неговитѣ

страдания.

Ловецьтъ извикалъ: „Да, ти си живѣлъ тукъ толкова време, кажи ми, каква е онази огромна птица, която самъ видѣхъ да плува по възбога? Искамъ да ме накарашъ да повѣрвамъ, че е снѣгъ или сѣнката на собствената ми глава!“

Старецьтъ се усмихналъ и отговорилъ: „Нейното име е истина. Този, който веднажъ я е видѣлъ, никога после не си почива. До смъртъ той я желая“.

Тогава ловецьтъ извикалъ: „О, кажи ми где да я намѣря?“

„Още не си страдалъ достатъчно“, отговорилъ старецътъ и отминалъ.

Тогава ловецьтъ извадилъ отъ пазвата си совалката на възбуждението, около която навилъ концитѣ на желаніята си. Цѣла нощъ седѣлъ и тѣкалъ мрежа.

Сутринтъ прострѣлъ златната мрежа по земята и хвърлилъ на нея нѣколко зрѣнца отъ довѣрчивостта, които баща му билъ оставилъ и които носелъ въ вжтрешния джобъ на палтото си. Тѣхъ приличали на сухи бѣли, гжбички и когато нѣкой ги стжлквавъ, изпускали кафявъ пращецъ. Тогава седналъ до мрежата да види що ще стане. Първата птичка която качнала на мрежата била бѣла като снѣгъ съ гължбови очи. Тя пѣла хубава пѣсенъ съ думитѣ: „Човѣшки Богъ, човѣшки Богъ, човѣшки Богъ“. Втората птица която дошла била черна и тайнствена, съ тъмни, мили очи

Азъ не мога да си представя по никакъвъ начинъ тоя родъ движение на коня, при което копигата оставятъ „бразди“ следъ себе си.

Но нека кажемъ нѣколко думи и за езика на поета. Той е лошъ, макаръ въ него да изобилствуватъ подобритѣ словца на лириката ни отъ послѣднитѣ години. Всѣки стихъ завършва съ лека интерпункция, всѣка строфа съ точка — така че стихотворението се изнизва винаги въ една дотеглива размѣреностъ. Както повечето отъ младитѣ ни поети, тѣхъ и Й. Бакаловъ—Стубель не познава красотата на словонаредбата, на изобилието отъ разнородни изречения, на смѣлата Яворовска инверсия. Всичко е казано съ оная синтаксисъ, съ който би се изразилъ и Петко и Иванъ и Драганъ — а това, разбира се, не значи, че езикътъ му носи индивидуаленъ отпечатѣкъ. Този езикъ е толкозъ шаблоненъ, колкото и езикътъ на всичкитѣ оная младежи, които пълнятъ усърдно списанията ни съ стихове въ послѣдно време.

И после: Й. Бакаловъ—Стубель се изказва въ много случаи неправилно — издава слабъ усѣтъ за особеноститѣ на нашия езикъ. Така той пише: „И сѣнката си виждамъ *прикована* навѣки *във* студена стена“, а щомъ е „*прикована*“, трѣбва да стои „на студена стена“. Или: „Свѣтътъ е твой — върви и грѣй свободно, навѣтъ пълни вечерната мѣгла“, а то трѣбва да се каже „вънъ“, понеже „навѣтъ“ означава движение отъ мѣстото на говорителя навѣтъ, сиречь отъ кжщата или стаята му.

Само въ единъ случай поетътъ е поискалъ да излѣзе отъ своето езиково безличие, да се изкаже по свой новъ начинъ, — и е стжпилъ накриво: „Гръдта неспокойна, *покитена* съ розови пжпки“ и „въ пжтъ *покитенъ* отъ треви“. Разбира се тукъ поетътъ е искалъ да изрази понятието на общоупотрѣбимото „накитенъ“, но не е му дошло на умъ, че думата „покитенъ“ сждствувала вече въ друго значение и затова неговото „покитенъ“ може да бжде разбрано и като „захвърленъ“.

Не зная дали нѣйдѣ въ България казватъ „*нивитѣ на лѣто* да узрѣятъ“, вмѣсто по-хубавото „лѣтосъ“, или „лѣтленей *наширъ* могила свята“, вмѣсто „надлѣжъ и наширъ“; изтѣркани и книжни ми се виждатъ изразитѣ: „И *толкова* сами“, „Сега е *непонятно* сладѣкъ мрака“; лоша е словонаредбата на „А на погледа *пламналъ* *във* зноя“, вмѣсто „А *пламналъ* *във* зноя на погледа“; безкуксис е „палачъ“, вмѣсто „палачо“.

Нѣкога азъ очаквахъ нѣщо повече отъ Й. Бакаловъ—Стубель, съ когото ме свързва обща литературна работа, надеждитѣ ми обаче не се оправдаха до сега. Дано въ бждаще той даде това, което очаквамъ. Азъ вѣрвамъ още въ него.

Д-ръ К. Гължбовъ,
доцентъ въ университета

които вниквали въ дълбочината на душата, тя пѣла само това — „Безсмъртие“. Ловецьтъ взелъ и двете въ пригрѣдитѣ си и понеже ги оценилъ много високо, казалъ: „Сигурно тѣ сж отъ красивото семейство на истината“.

Дошла трета птица, зелена и златна, която пѣла съ пискливъ гласъ, като нѣкой продавачъ на пазаря, „Следсмъртно възмездие, Следсмъртно възмездие“.

Ловецьтъ ѝ казалъ: „Ти не си толкова красива, но все пакъ си хубава“ и я взелъ.

Дошли и други съ свѣтли цвѣтове, пѣщи приятни пѣсни догдето всичкитѣ зрѣнца били свършени. Ловецьтъ събралъ всичкитѣ си птици и направилъ здравъ желѣзенъ кафезъ нареченъ *въруку*, въ което ги поставилъ.

Подиръ това хората дошли, танцували и пѣли около кафеза.

„О, щастливъ ловець, о прекрасни птици, о мили пѣсни“, казвали тѣхъ.

Никой не попиталъ отъ где сж дошли птицитѣ, нито какъ сж били заловени; но всичкитѣ танцували и пѣли около тѣхъ. Ловецьтъ сждо се радвалъ понеже казалъ: „Сигурно истината е между тѣхъ. Следъ време ще мжти и азъ ще видя бѣлоснѣжната ѝ снага“.

Но времето минавало, хората пѣли и танцували, а сърцето на ловеца се натжжило. Той се осамотявалъ, както и по-рано, за да плаче; страшната жажда се събудила още единъ пжтъ въ гърдитѣ му.

(Следва.)

Втората наша природа

Навиците ни съставляват втора наша природа. Заставени да имаме постоянно вземане — даване съ околните си, да работим, да прекарваме времето си, да се храним и забавляваме — съ една дума, да живеемъ средъ общество и условия, често пкти крайно неблагоприятни за нашето здраве, ние си изработваме, създаваме си навици, стремимъ се да се нагодимъ къмъ околната срѣда, да запазимъ живота си, здравето си, — да се радваме на божия свѣтъ. Тѣзи навици, това наше нагаждане къмъ околната срѣда съставлява втора наша природа. Безъ нея, ние надали бихме могли да проживеемъ сносно и скоро бихме станали жертва на околните влияния.

Да си изработимъ тази втора природа, да се приспособяваме въ живота, е цѣло изкуство. То е изкуството да станемъ жилива, устойчиви, яки, силни да се боримъ съ всички неблагоприятни влияния, да не заболяваме или ако заболяемъ, да успѣваме да победимъ болестта, да живеемъ разумно, да се отървемъ отъ заблудения и суевѣрия, отъ грѣшки и пороци, за да можемъ да се издигнемъ като сжщински господари на природата и да притежаваме всички прелести на превъзходно божие създание — венецъ на миротворението.

Колкото повече се отдалечаваме отъ майката природа, колкото по се затваряме средъ условия, които ни мжчатъ отъ непринудената радостъ, отъ прекото влияние на въздуха, на слънцето, на здравата природна храна, толкова по-трудно успѣваме да си създадемъ тази втора природа, която да ни осигурява здравъ и продължителенъ животъ.

Ето защо, заедно съ напредването ни въ „културни“ заживявания, въ натрупвания въ градове, въ заселване на децата, на младежитъ, на женитъ и на мжжетъ въ училища, въ казарми, въ тѣсни, мрачни, нездравословни жилища, въ работилници и фабрики, ние изпадаме, недоумяваме въ своето приспособение къмъ „културната“ си срѣда, ставаме всъкидневна плячка на болести и страдания, и срѣдната продължителностъ на живота ни намѣсто да бжде 70-80 години, стига едва 45-50 години.

Навиците ни се слагатъ по два пжтя: по пжтя на несъзнателното приспособение къмъ околните условия и по пжтя на съзнателното имъ отглеждане.

Още отъ най-ранно детство, ние почваме несъзнателно да се приспособяваме въ живота. Не е безразлично тукъ, какви сж условията, всрѣдъ които попадаме при раждането си, за да извикаме вътрешнитъ си сили за приспособение. Често, първитъ ни стжпки на това приспособение сж фатални, гибелни за насъ. Не малко жертви даваме на мръсната обстановка въ работническите претрулани, тъмни и влажни жилища. Детската смъртностъ въ тази срѣда е колосална. Слабата жизнеспособностъ, туберкулозата, скрофулата, рахитизма, анемията, заразителни детски заболявания тукъ вършатъ всъкидневни поражения.

Следъ тия първи наши опити на приспособение, оставатъ да продължатъ борбата за животъ по-силнитъ, по-издржливитъ, които отиватъ къмъ нови изпитания. Тукъ на помощъ ни идатъ родителитъ, учителитъ и възпитателитъ. Почва се съзнателното приспособение. То има за целъ, чрезъ опознаване на околните условия и на законитъ, на които се подчинява всичко живо на земята, да създадемъ, да отгледаме хора здрави, жизнеспособни, съ морални и физични добродетели, чрезъ които да се продължатъ въ здраво и хубаво поколение.

Ала и тукъ, както и въ семейната срѣда, условията за отглеждането на биологичнитъ ни и социални добродетели сж крайно неблагоприятни. Мизерната материална обстановка, пжкъ и — нека го кажемъ — неподготвеността на учителитъ и възпитателитъ, сж на първо мѣсто. Тия неблагоприятни условия засягатъ еднакво както физичната, така и моралната ни природа. И ние виждаме маса изуродвани деца, кжсогледи, съ криви гръбове, съ неправилно дишане, съ притжпено обоняние, съ още по-притжпленъ слухъ, съ увеличени гръдни и други ядки, липса на чувство за достоинство, за правда и човѣщина, — виждаме готови кандидати за всевъзможни пороци и престжпления — обречена гѣхна жертва.

Всичкия този възпламененъ материалъ

се хвърля върху кладитъ на понататъшнитъ обществени поприща и ние виждаме плодотвѣт на човѣшкото състезание. Тѣ сж повече горчиви, отколкото сладки, тѣ по-скоро покрусватъ човѣка, отколкото да го издигатъ.

Човѣкъ е творба на обществената срѣда. Все повече и повече втората негова природа бележи неговата биологична и социална участъ, отглежда неговото биологично и социално битие.

Да осигурятъ колкото сѣ може по-добри, по-благоприятни условия за отглеждането на втората природа на човѣка, е първата и най-неотложна задача на родителя, на възпитателя, на учителя. Тази е и задачата на социалната медицина. Тя трѣбва да стане първа грижа на всѣки общественикъ, на всѣки управникъ — на всѣки гражданинъ.

Д-ръ В. Из. Неновъ

Театрална действителностъ

Фарсовъ сезонъ

Репертоарътъ — това е главната артерия на единъ театъръ, неговата аорта, главенъ нервъ — негова художествена политика, — манталенъ изразъ на неговото управление.

Безъ да познава управляющитъ лица, безъ да познава ни единъ артистъ, безъ да е видѣлъ дори ни едно представление — всѣки съ срѣденъ умственъ уровеньъ, субектъ, би могълъ да посжди веднага за дейността на единъ театъръ само отъ неговия репертоаръ.

Тукъ се отразява цѣлата ерудация, ориентированостъ и вкусъ — всичкото разбиране, култура и манталитетъ на едно управление.

Народния театъръ обяви вече своя репертоаръ — това е неговата програма и вѣрую за предстоящия сезонъ.

Каква пустота, безвкусие и паразителна дезориентираностъ въ драматическата литература на мира!

Дори единъ „Български“ художественъ театъръ — бие напълно държавния въ репертоарно отношение.

Не по изпълнение, разбира се! Тукъ за интерпретацията и дума не става — ни за единия, ни за другия.

Това е съвсемъ отдѣленъ въпросъ! И наистина, — какъ е възможно единъ частенъ театъръ да прокара една линия (съ малки изключения), едно направление — една идея въ своя репертоаръ, а единъ „народенъ“ театъръ да скача най-главоломно отъ една крайностъ въ друга? Отъ „Идиотъ“ — на „Добре скроения фракъ“, отъ „Сирано де Бержеракъ“ — върху „Съпругътъ на госпожицата“ и т. н.

Това е тѣй абсурдно, че освобождава отъ задължението да бжде критикувано, защото — известно е — и глупостта има едно неопенимо свое достоинство — това, — че не може да бжде критикувана.

И наистина — единъ погледъ върху афишитъ на Народния театъръ убеждава напълно, че тука липсва всѣка ориентирующа идея.

Собствено — може би и да има такава — (поне отъ редуването на спектаклитъ личи това) — а имено: *фарсова* — тѣй като, презъ представлението, се играе фарсъ.

„Съпругътъ на госпожицата“, „Добре скроения фракъ“ и „Неизвестниятъ“ сж пиеситъ, които даватъ тонъ и колоритъ на днешния сезонъ. А той — ясно е — не може да бжде другъ, освенъ — *фарсовъ*.

Ще рече, — това е „духовния меридианъ“ на г-нъ Владимиръ Василевъ? Та той минавалъ презъ Виена и Парижъ! Ала най-възмутителното отъ всичко това е, че наредъ съ Достоевски и Росана (а по-късно и Шекспиръ) — стои и господинъ Дрегели, интродуциранъ на българска сцена отъ известния нашъ актьоръ — г. Сарафовъ.

Три фарса въ единъ сезонъ! Въ сжщность — нека признаемъ това: — до връщането на Сарафова въ столицата репертоара на Народния театъръ, макаръ и неравенъ, неиздржанъ — нѣмаше той *ойдерялено фарсовъ характеръ* — а сега държавния театъръ — съ постановкитъ на Дрегелиевитъ фарсове и „Непознатия“ — носи всичкитъ бѣлзи на лекитъ парижки или виенски театри — известно отъ какъвъ родъ!

Това ли е „новото“, което донесе единъ старъ и способенъ актьоръ? За това ли бѣ той избранъ въ Народния театъръ? Пригоденъ за комедия, осо-

Напредѣкъ и сждба.

Още отъ старо време хората заявяватъ, че вървятъ въ едно направление или искатъ да вървятъ само въ една посока, а имено: *напредъ*, съ което искатъ да кажатъ, че всичко което сж намислили да извършатъ за подобрене на материалното си положение успѣва и трѣбва да успѣва.

Ние си имаме доста планове въ главата и затова и ние вървимъ *напредъ*: поставихме си новъ телефонъ нумераторъ, поправихме си тротоаритъ и павирахме доста улици, строимъ вече водопроводи безъ да сж минали поне 20 години отъ рождението на проекта до реализирането му, наши хора измислиха една нова водна помпа, машината за правене цигари, грижимъ се за бждатъ си и ще строимъ модерни затвори.

И както Римъ едно време е експлоатиралъ грѣцкия мозѣкъ, тѣй и ние, гдето не ни достигатъ идеи караме германскитъ техници, френскитъ ткачи на коприна, чехскитъ стѣклари, господата Джемсъ Уатъ, Стефенсонъ, Жакаръ, Лавоазие, Едисонъ, Фордъ, Маркони и пр. да работятъ за нашия напредѣкъ.

Обаче, освенъ това удоволствие на човѣшкия разумъ да се надбѣгва безспиръ въ полето на техниката има и изживяване.

Часовникътъ на всемира е навитъ за вѣчни времена.

По чуднитъ закони на живия организъмъ въ всѣко бебе има единъ старецъ (и обратното) Слънцето, въ своя лудъ бѣгъ между чужди свѣтлове въ етернитъ пространства влече и насъ българитъ на козмическата си колесница.

Невидимитъ рѣце, които строятъ кржговетъ въ стеблото на дърветата, и свличатъ гребенитъ на планинитъ въ доловетъ не сж забравили и българския характеръ.

Мозѣка на мжжетъ ни има днесъ по-вече гѣнки отпреди 500 години и болшинството отъ тѣхъ не носятъ едче револвери.

Женитъ иматъ по-грациозенъ кракъ отъ прабабитъ си и фигурата имъ се приближава до тая на Венера.

Ние избощо не стреляме вече тѣй често въ локалитъ, говоримъ си на вий, започваме да се сжсжляваме надъ измжчени коне, да си вземаме кучета за другари и скоро нѣма да си биемъ вече и женитъ.

Ако само можехме да свикнемъ да се разговаряме по-ниско за частнитъ си работи на улицата и да изгубимъ малко отъ ината си, какъвъ народъ щѣхме да бждемъ!..

Т. Милевъ

бено за фарсъ, — (където той се чувствува въ своята стихия), Сарафовъ играе въ тѣхъ съ явствена охота — иначе не би не само игралъ, но и „поставялъ“ тоя родъ литературни галиматии. Нѣщо повече — следъ двегодишно актьорствуване изъ провинцията — Сарафовъ идва да се покаже на столичната публика съ... единъ фарсъ!

И не единъ, а нѣколко вече!

Не опредѣля ли това вкуса, склонноститъ, манталитета и даннитъ на единъ актьоръ?

А това, че между фарсоветъ, той играе и „Сирано“ — това е едно недоразумение. Сарафовъ нѣма никакви данни за високоинтелектуалния трагикомически образъ на най-могщия съперникъ на Молиера.

Ни външни, ни вътрешни — ни главои, ни фигурни.

Помаменъ, види се, отъ външно коимическия обликъ на ролята — актьора се е хвърлилъ стремглаво върху нея, ала твърде неблагоприятно. Зашото, — похабенъ, както е, той окончателно излющва и самия Ростановъ образъ.

Изцѣло самия „Сирано“, се играе не сериозно — съ героически комизъмъ, а фарсово — съ комедиантски героизъмъ.

Приблизително сжщото еи съ „Идиотъ“ — безъ Кирковъ, Огняновъ и др. Отъ страхотно потресающа трагедия — тя се превърща въ жалѣкъ, плачевенъ фарсъ — особено въ сцената съ изгарянето на рублитъ.

Изцѣло обликътъ на днешния театраленъ сезонъ е фарсовъ.

Свѣтославъ Камбуровъ—Фуренъ.

Живакъ се преврѣща въ злато.

Гениални хора все се стараятъ да взематъ прости нѣща и да ги обърнатъ въ най-сжпли. Единъ великъ цигуларъ напримѣръ може да вземе нѣколко парчета отъ котешко черво и да ги обърне въ небсна музика. Единъ голѣмъ майсторъ може да вземе малко камени вжглица и да извади най-хубавата парфюмерия отъ тѣхъ. Единъ вещь лѣкаръ може да вземе умирающъ отъ болестъ конъ и да извади отъ него единъ цѣръ годенъ да спаси живота на стотици хора.

Най-усърдниятъ устремъ въ това отношение обаче е билъ вѣковниятъ опитъ на химичитъ да обърнатъ известни метали въ злато. А сега отъ разни източници се известява, че този дълъгъ трудъ е билъ увѣнчанъ съ успѣхъ. Единъ германски химикъ е превърналъ живакъ въ злато. Нѣколко други много вещи мжже на науката сж повторили неговитъ опити и сж получили различни резултати. Нѣкои отъ тѣхъ твърдятъ че сж изкарали малко злато отъ живака съ който работели до като други настояватъ, че абсолютно чистъ живакъ не дава ни най-малко злато, а че полученото злато е било въ живака отъ началото. Повечето отъ мжжетъ на науката сж наклонни да върватъ, че предметнитъ опити не сж сполучливи и че вѣковната задача на която много хора сж се предали съ трескави очаквания остава още неразрешена. Но едва може да има съмнение, че ние се приближаваме къмъ разбулването на тази тайна и че нѣкой денъ хората ще знаятъ да преврѣщатъ едни елементи въ други.

Нѣкога по всѣка вѣроятностъ ще откриемъ, че всички елементи сж само различни проявления на едно и сжщо вещество. Напримѣръ при известни условия водата се явява като течностъ, при по-други, сжщата вода е камѣкъ а при трети тя е като въздуха. Сжщо можемъ да върваме, тоестъ азъ мога да вървамъ, че желѣзо, олово, живакъ и сребро сж едно и сжщо нѣщо при различни условия. Основното вещество на което тѣ сж различни явления, е една форма на електрическата енергия. Нѣкой денъ чрезъ една крайно срчжна преработка, издействувана съ електрически токове, ще можемъ да преобрнемъ единъ елементъ въ други споредъ волята си.

Тогава всѣки химикъ ще има златна мина въ задния си дворъ. Това откритие ще донесе и радостъ и разочарование. Радостта ще бжде, че ще сме разкрили материалната основа на сжществуванието, че ще сме вникнали въ единъ кжтъ на божия частенъ кабинетъ. Нова сила тоже ще добиемъ, (ново господство надъ природата и това ще бжде радостно. Но въ сжщото време азъ ще изпитвамъ известна болка когато ученитъ професори известяватъ, че калъ и захаръ, тенекия и злато, пѣсѣкъ и медъ сж все едно и сжщо; жално ще ми бжде да посетя една лаборатория и наблюдавамъ какъ чудотворенъ ученъ съ малка черна машина преврѣща една рѣпа въ златенъ часовникъ и тиква въ годеженъ пръстенъ. Това ще ми бжде като отдавна миналия денъ когато мждриятъ ни слуга ни събощи, че нѣма дѣдо Коледа и когато даскалтъ ми извести, че Дѣдо Господъ не праца подаръци на малкитъ момчета. Отидоха грѣцкитъ богове съ своитъ жезъли и игри, отидоха феитъ и ангелитъ съ бѣли крила, а сега злато, сребро и блѣстящи диаманти се преврѣщатъ въ безцѣвтни трептения на възбразяемо електричество, въ една сива фантазия.

„Книгитъ не донасятъ вече нищо“. Въ едно свое писмо до приятелката си Каро (Mme Carraud) Балзакъ казва:

„Въпреки, че съмъ притиснатъ отъ нуждата, която ни единъ мигъ не разхлабва нито едно копче на чиличената си риза, откакто съмъ се родилъ, азъ имамъ вѣра въ предприятията си повече отъ всѣкога. Единъ театъръ ми обеща 20,000 франка за пиесата, която работя и азъ мисля да организирамъ драматическата си дейностъ въ голѣмъ размѣръ, защото занаяредъ тамъ е печалбата.“

„Книгитъ не донасятъ вече нищо...“

Въ своята първа книга — *Смѣхътъ и карикатурата*, моралиста Поль Готис казва: „карикатурата е едно изкуство; тя е едно сатирическо изкуство, което може да мине безъ преувеличения; въ основата си карикатурата е едно песимистично изкуство.“

БАЙ МАРКО.

Една важна работа

Непременно прочетете тая статия.

Съ нея искамъ да привлече вниманието Ви къмъ една много сериозна работа отъ колосално значение за обществото.

Думата е за тия фалшиви банкноти. Много съмъ разтревоженъ за тѣхъ. Не мога да спа ношно време. Страхъ ме е, че нашата полиция ще изпусне единъ небивалъ случай да оцластили много-пострадалия народъ.

Азъ внушавамъ тѣзи фалшиви пари, машинитѣ и персонала, да се предадатъ на менъ, за да ги използвамъ за народополезни работи, като ми се създаде една особена длъжностъ *дирекция на фалшивитѣ пари*.

И при-все, че не е много скромно отъ моя страна, не мога да не изтъкна, че азъ имамъ отлични качества за такава длъжностъ. Първо, азъ съмъ не-обикновено честенъ човѣкъ. Ето единъ примѣръ: Единъ денъ моятъ малкъ синъ купи отъ бакалницата бонбончета за 6 лева. Тѣ сж тѣзи завити въ цвѣтна хартия дето ги продаватъ по 4 парчета за единъ левъ. Момченцето ги донесе въ къщи и на обѣдъ ги разделихме помежду си. Тѣй като ние сме шестъ души, трѣбваше да ни се паднатъ по 4 парчета, но ето че едно бонбонче артиса, бакалинтъ бѣ събржалъ.

„Що да направимъ съ този бонбонъ“, попитахъ своето момчедие, като добъръ баща, който желае да вижда честностъ въ своитѣ потомци.

„Азъ ще го изямъ“, отговори съ единъ гласъ всѣки отъ малкитѣ.

„О, не мили деца“, казахъ азъ най-назидателно. „Това не би било честно“.

„А, бе татко“, възрази момченцето, „Бай Кольо (бакалинтъ) нѣма да знае“.

„О, това не важи“, прекъснахъ много благочестиво. „Ние знаемъ и нѣщо въ насъ ни вина да го върнемъ“.

„Нѣщо въ менъ вина да го изямъ“, обади се момченцето.

„Не“, казахъ много строго, както Яковъ би го казалъ на своитѣ 12 сина, „Ние трѣбва да бждемъ честни, ще отида да го върна“. Станахъ и излѣзохъ, но по пътя, дяволъ да го вземе, *изадохъ бонбончето*. Залисахъ ли се, забравихъ ли се, не знамъ, но бонбончето отиде. Влизамъ въ бакалницата доста гузно и казвамъ: „Бай Кольо, ти ни даде единъ бонбонъ повече“. „Знамъ го“ отговори той, „обичамъ децата ти та затова го направихъ“.

„Е, така и азъ мислехъ, но съмъ честенъ човѣкъ, та дойдохъ да ти кажа“.

„Благодаря ти бай Марко, благодаря“, прекъсна горещо Кольо, „Обичамъ чести хора“ и ми даде още единъ бонбонъ.

Бихъ могълъ да приведа още много, много такива примѣри, но отъ туй виждате колко съмъ честенъ и колко ме уважаватъ съседитѣ.

Сега нека Ви кажа какъ бихъ използвалъ тѣзи пари. Ако азъ заста на начело на това предприятие, вървамъ, че ще ускора работата, та ще изкарвамъ най-малко по 1,000,000 фалшиви лева на денъ или 365,000,000 въ една година.

Първо, съ тѣхъ ще изплащамъ репарациитѣ. Колко хубаво ще бжде това. Каква тѣжестъ ще сменя отъ обременената държава.

Подиръ това ще отворя въ средата на градската градина едно много красиво кръгсобразно дюкянче съ вратички отъ всичкитѣ страни. То ще бжде пълно съ шоколадчета отъ всѣкакъвъ видъ, които цѣль денъ, отъ 8 сутринята — до 8 вечерята ще се раздаватъ безплатно на децата и всѣко ще получи, колкото пожелае.

Азъ не мога да Ви кажа колко голѣма ще бжде обществената полза отъ туй.

Всѣки, горе-доле, просвѣтенъ човѣкъ знае, че шоколада или какаото (грѣцката форма на сжщата дума) се произвежда въ тропическитѣ острови, всредъ тихия океанъ. Той се бере отъ голѣми дървета въ видъ на яйцеобразни клѣбета малко по-голѣми отъ мушмолки, меки и жилави като гума. Той съдържа единъ чуденъ, лепливъ бѣлтченъ сокъ, който се казва *тихарктихарктукусъ*, който е сжгстената слънчева свѣтлина и пречистенитѣ милувки на тихия зефиръ, който гали тия острови. Този сокъ като влиза въ детската кръвъ и се вмѣква въ клеткитѣ образува единъ подобенъ на протоплазмъ

серумъ и се казва *доволисимусъ*. Това влиза въ малкитѣ души и прави децата отлични ученици и примѣрни граждани.

Ето сега друго дѣло отъ голѣма полза. Завчера ми дойде на гости една нередостна млада жена. Влѣзе въ редакцията и ме попита:

— Вие ли сте бай Марко?

— Азъ съмъ.

— Казаха ми, че сте много благороденъ човѣкъ и че помагате на хора въ нужда.

— Е, много ме ласкаете.

— Значи. Тѣй е.

— Ами тѣй, разбира се.

— Азъ съмъ въ много голѣма нужда, нѣмамъ работа. нѣмамъ гориво, нѣмамъ горно палто, нѣмамъ чорапи, не знамъ що да направя, понеже става много студено вече.

— Но г-це, вие преувеличавате. Вие носите най-модерни чорапи, тия луксозни, невидими, бежови такива. Защо казвате, че нѣмате чорапи, или тѣзи що носите сте заели отъ другарка.

— Не, господине. Вие имате грѣшка, азъ съмъ безъ чорапи, не нося чорапи. Презъ есенята можеше, но сега е студено и ще истина.

Носеше, носеше не знамъ, понеже старитѣ ми очи не могатъ да знаятъ що е невидимо и що несжществующе, но бѣхъ дълбоко трогнатъ и морално сътресенъ та й дадохъ 100 лева.

Другия денъ я видѣхъ по Царь Освободителъ и я попитахъ.

„А бе, госпожице защо не ги взема?“

— Взехъ ги.“

— Тогава защо не ги обу, че сега е студено.

— А бе слѣпчо, обухъ ги, азъ ги нося сега и съмъ Ви много благодарна.

Тая печална история ми е отворила очитѣ. Въ тия критични времена може да има и много други жени безъ чорапи. Може-би много отъ тѣзи, които смѣтаме че носятъ бежови, невидими чорапи сж боси. Всредъ насъ сжществува една голѣма трагедия, за която ние не сме сънували. И съ една частъ отъ тия милиони ще отворя магазини на ул. Лега за раздаване чорапи на нуждающитѣ се — само че ще бждатъ черни и вълнени.

Има много, много други начини, по които бихъ използвалъ тѣзи пари. И въ всичко туй и държавата и обществото биха използвали и никой въ нищо не би билъ ощетенъ.

Дано да не се изпусне този случай. Всѣки, който милѣе за доброто на човѣчеството би трѣбвало да настоява незабавно да бжде назначенъ на споманатата отгоре длъжностъ.

Разбира се, ако нѣкой ми помогне да наредя тая общеполезна работа може да му попаднатъ 2—3 петхилядолевки.

Предвидъ на всичко туй, може-би, нѣма да бжде зле даже да се образува нова политическа партия, съ цвѣтъ шарено-сиво и съ лозунгъ: за всѣкиго петхилядолевки.

Най-красивата жена въ Англия.

Думата е за Лили Лантри. Сега тя не е толкова красива понеже е вече доста стара, но преди години тя е поразила най-висшето общество въ Англия съ небивалата си хубота. И вниманието на свѣта още единъ пѣть е привлечено къмъ нея отъ една книга която току що е написала за миналитѣ си завоевания. Тя е родомъ отъ „Джерзи“, единъ малкъ островъ не далечъ отъ Англия и е прочута изъ петѣтъ материци подъ името „Джерзийската Лилия“

Единъ отъ най-отчаянитѣ ѝ обожатели билъ Оскаръ Уайлдъ знаменития поетъ и романистъ. Лили не обичала Уайлдъ и била много отегчавана отъ това, че той не държалъ ногтитѣ си чисти и не челъшъ косата нито миелъ зѣбигъ си. Уайлдъ обосновалъ една драма върху нейния животъ но тя не се почувствувала особено поласкана понеже героинята на пиесата била не много почетна. Качеството, което тя най-много не харесвала у Уайлда, било неговата необуздана пламенностъ. Една вечеръ въ театъра нѣмало мѣсто въ нейната ложа за поета и той заплакалъ съ гласъ предъ цѣлата публика. Сжщата вечеръ, когато се върнала у дома „необикновено късно“ намѣрила при вратата си рошавата фигура на заспалия, но неутешимъ драматургъ.

Лилия била дъщеря на единъ проповѣдникъ, който ималъ още шестъ деца,

все момчета. Семейството не считало единственото си момиче особно красиво, или даровито и тя прекарала детинството си въ невинни и буйни игри по нивитѣ, полетата и горитѣ заедно съ братята си. Но още преди да стане мома нѣкои видни и влиятелни хора отъ Лондонъ били поразени отъ нейната красота. Единъ денъ единъ Лордъ ѝ казалъ, че тя била много красива и, че би трѣбвало да прекара единъ „сезонъ“ въ Лондонъ. Това било първия ѝ комплиментъ и тя никога не го забравила. Тя не отишла въ Лондонъ но хора отъ Лондонъ посетили нейния островъ и когато била още на 14 години синтъ на най-висшото духовно лице въ Англия ѝ предложилъ своята рѣка, обаче Лилия отказала. На други кандидати сжщо било отказано, но на 16-тата си година тя се вѣнчала за единъ не много богатъ благородникъ.

Тѣ отишли въ Лондонъ и тамъ единъ лордъ който случайно я видѣлъ и билъ плененъ отъ нейната красота я запозналъ съ нѣколко дами отъ най-аристократическото общество и тя скоро била поканена на единъ балъ за да се срѣща съ най-виднитѣ хора въ Англия. Въ тая първа срѣща тя произвела невѣроятенъ фуроръ. Въ една само нощъ тя била издигната на престола като безспорно най-красивата жена въ Англия.

Буквално милиони отъ нейнитѣ фотографии били продадени. Изведнажъ тя станала водителка на модитѣ и хиляди жени започнали да носятъ дрехи и прически подобни на Лилинитѣ. Въ това време тя се обличала и държала много скромно, което само увеличавало красотата ѝ. Търсена била много отъ най-знаменититѣ художници като Хуистлеръ, Уатсъ, Милей и Бъръ-Джонъ. Почти всѣки мжжъ отъ обществено значение седѣлъ при краката ѝ и я обожавалъ.

Единъ денъ прочутиятъ пръвъ министъръ Дизраели, автора на проклетия Бѣрлински договоръ, я попиталъ: „Какво бихъ могълъ да направя за васъ, госпожо?“ „Искамъ четири нови рокли“ отговорила тя. Забелезала се, че отъ тогава тя лека-полека добила страсть къмъ разкошни дрехи. Съ това тя съсипала мжжа си, който билъ принуденъ да продава отъ своя имотъ. Той ставалъ недоволенъ, често отсъствувалъ дълго време отъ дома. Две сутрини подъ редъ тя била посещавана отъ белгийския кралъ и почти въ сжщото време канена на балове отъ Хабсбургския князь Рудолфъ.

Между обожателитѣ ѝ билъ и великиятъ Гладстонъ, който я обичалъ съ бащински чувства и ѝ давалъ добри и високо оценявани съвети устно ѝ съ писма.

Английскиятъ престолонаследникъ, после кралъ Едуардъ, много я обичалъ и често я канилъ въ двореца, гдето тя по нѣкога се срѣщала съ знаменитата въ всесвѣтската история Кралица Викториа. Единъ пѣть единъ отъ князетѣ, Леополдъ закачилъ фотографята на Лили въ своята спалня надъ леглото си, но майка му, величествената Кралица, веднага я свалила. Но красавицата скоро изравнила смѣтката когато подарила едно малко украшение на единъ младъ дукъ, който после ѝ казалъ „Трѣбваше да махна бабиния си подарѣкъ отъ часовника си за да направя мѣсто за твоето украшение“. Баба му била Кралица Викториа.

По това време, при все че Лили била прочута изъ цѣла Англия тя била бедна и нѣмала средства съ които да живѣе въ висшето общество. За да отстрани това нещастно положение тя станала актриса и не следъ дълго била любимката на милиони въ много страни.

Следъ години мжжтъ ѝ се поминалъ и тя се оженила за Съръ Хюго Де Батъ при когото живѣе тихъ и приятенъ животъ като мисли за небивалитѣ тържества на младинитѣ си.

Една жена, която съ право може да се нареди въ галерията на великитѣ жени — любовници е французойката Юлиа Леспинасъ, живѣла въ втората половина на XVIII вѣкъ.

Андре Боние е описалъ и публикувалъ неотдавна живота ѝ въ една книга гдето тя се явява истинско възложение на страстната любовъ, любовъ настрѣхнала, френетическа — до лудостъ.

Леонъ Болйо публикува въ списание за славянски изучавания (*Revue des études slaves V томъ*) една изчерпателна статия върху произхода на българската правописна реформа.

Малки вести

Анатоль Франсъ е билъ заваренъ отъ смъртта да работи надъ философски диалози, които щѣлъ да публикува въ книга озаглавена *Sous la Rose*. Отъ тѣзи диалози сж публикувани сега откъслечи.

Наскоро ще бждатъ публикувани въ два тома всичкитѣ съчинения на Анатоль Франсъ споредъ реда, който той самъ е показалъ приживе. Въ това пълно събрание влизатъ два неиздадени до сега трудове: *Огюстъ Контъ* и *Рабеле*. Къмъ романа *Таисъ*, който ще има единъ новъ предговоръ ще бждатъ прибавени и откъслечи отъ единъ неиздаденъ романъ: *Олтаритъ на сирака*.

Сомерсетъ Могама, английски писателъ, когото наричатъ Киплингъ на Тихия океанъ е публикувалъ нѣколко романи, въ които описва въ драматически случки живота въ Океания: *Архипелага на сиренитѣ*, *Царя на Талуа*, *Капитанъ Бътлеръ*. Въ *Блатото* той описва сждбата на всички европейци, които се женятъ за жени отъ островъ Самоа; всичкитѣ свършватъ въ дното на блатата съ единъ камѣкъ на шията.

Върху една страница на ръкописа на Тургеневия романъ „*Новъ*“ има написано въ страна:

Съ къмъ я разсорилъ:

Краевскій,
Некрасовъ,
Гончаровъ,
Катковъ,
Л. Н. Толстой,
Фетъ,
Кн. П. Вяземскій

Списъка трѣбва да бжде още по-дългъ и трѣбва да има мѣсто преди всичко за Достоевски.

Чехския ученъ и романистъ П. М. Хашковицъ разрешава въ положителенъ смислъ единъ въпросъ, койтъ често е занимавалъ френски и чехски литератори, а именно: била ли е Жоржъ Сандъ въ Бохемия.

Щастливата долина е единъ току що излѣзълъ френски романъ отъ Марсиалъ Пиешо. Критичитѣ забелезватъ, че между толкова психо-физиологични „етюди“, автобиографии въ форма на романъ, фантастични или морализаторски произведения, хубаво е да срѣдне човѣкъ отново единъ романъ, който си остава само романъ, както хубавитѣ стари френски романи.

За романа на М. Мистлеръ — *Замѣци въ Бавария*, критиката се изказва, че има два недостатъка: автортъ е премного уменъ и романтъ е премного приятенъ.

Реформата презъ 1925 г., която се внася отъ френския министъръ на народната просвѣта въ средното образование въ Франция се стреми да доведе сухата учебна материя, теорията, буквата по-близо до действителността. „Комкретното, живота, чувството за реалното“ — таквъ е лозунгтъ.

Сдружението на интелектуалнитѣ работници брой до сега 12 народности съ 1,600,000 члена.

Знаменития френски писателъ Андре Гидъ издава новъ романъ, излѣзълъ вече въ нѣколко броя на *Новѣ френски прегледъ*, който споредъ английския писателъ Бенетъ е най-хубавото литературно списание въ Европа. Заглавието на новата книга е „*Les faux soupapeurs*“ или „Тия които сектъ фалшиви пари“. Гидъ се счита отъ нѣкои критици като първия писателъ на проза въ настоящето поколение; други казватъ, че неговиятъ стилъ е равенъ на тоя на Анатоль Франсъ по чистота, съ прибавката на трепяще чувство, което споредъ Гете е най-хубавото нѣщо у човѣка.

Гидъ се родилъ преди 56 години. Нѣкои отъ най-прочутитѣ му книги сж: „*Les pourritures terrestres*“, Саулъ и „Завръщането на чудноватото дете“.

Гидъ е крайно свободенъ въ своето описание на чувства и страсти, а отъ друга страна въ всѣка книга проявява ненаситна жажда за Бога и абсолютно. Постоянно показва едно отвърщение отъ плътта, при все че описва плътски увлечения. Той е написалъ въ една отъ своитѣ книги „най-хубавото което съмъ изпитвалъ на този свѣтъ е жажда“. Той упражнява преобладаваще влияние върху съвременната френска книжнина и затова новиятъ му романъ има не малко значение.